

Jarmila Zacharová

Komparácia vývinu vysokého školstva na Slovensku v XX. a v XXI. storočí

Prace Naukowe Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie. Pedagogika 22, 259-277

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jarmila ZACHAROVÁ

Komparácia vývinu vysokého školstva na Slovensku v XX. a v XXI. storočí

Vzdelanie predstavuje významný civilizačný fenomén, ktorý v XXI. storočí ešte zosilnel. V súčasnosti význam vzdelania rastie predovšetkým vo vzťahu prípravy jednotlivca na profesijný život a uplatnenie sa na trhu práce. V priebehu školskej dochádzky získava jednotlivec vedomosti a kompetencie potrebné pre začlenenie sa do pracovného procesu. Osvojuje si hodnoty a postoje charakteristické pre danú spoločnosť, ktorej súčasťou je aj vzdelávacia sústava. V procese vzdelávania jednotlivec súbežne „vrastá“ do spoločnosti, dochádza k jeho socializácii. Výrazné zmeny pozície vysokoškolského vzdelania v Slovenskej republike nastali v priebehu krátkeho časového úseku, napríklad z pohľadu počtu študentov v danom populačnom ročníku. Kým ešte začiatkom 90. rokov XX. storočia sa podiel jednotlivcov populačného ročníka začínajúcich vysokoškolské štúdium pohyboval okolo 10%, podľa Inštitútu informácií a prognóz školstva podiel absolventov stredných škôl pokračujúcich v štúdiu na vysokej škole v akademickom roku 2008/2009 bol 49,8%¹. Ďalšie sprievodné javy transformácie vysokého školstva predstavujú humanizácia, kapitalizácia, globalizácia, ekonomizácia, unifikácia, komputerizácia, virtualizácia či internacionalizácia. Významný sa javí fenomén multikulturality, pričom podstata pestovania novej vzdelanosti v dobe nastupujúcich multikultúrnych spoločností spočíva v pokročení od individuálneho chápania zmyslu, podstaty a fungovania každodenných vecí, ku konaniu, k aktívnemu a tvorivému životu².

---

¹ <http://www.uips.sk>.

² V. Cabanová – J. Dzuriková, *Čítanie ako komunikácia nielen s textom*, [w:] *Zborník z medzinárodnej konferencie Prostor v jazyce a literatúre*, Universita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, Katedra bohemistiky, J. Koteš – P. Mitter (red.) Ústí nad Labem 2007, 418 s, CD-rom.

Vysoké školstvo v Uhorsku do XX. storočia

Existencia vysokých škôl na Slovensku má svoju tradíciu, ktorá siaha do obdobia stredoveku, kedy bol v XII. až XIV. storočí zaznamenaný rozmach univerzít v západnej a v strednej Európe. Slovensko v tomto období bolo začlenené do Uhorska, pričom vývin univerzitného školstva sa na jeho území mierne oneskoroval za európskym trendom. Prvou historicky doloženou univerzitou na území dnešného Slovenska bola *Academia Istropolitana*, ktorá bola otvorená na základe žiadosti kráľa Mateja Korvína adresovanej pápežovi Pavlovi II. v roku 1467 v Bratislave. Pôvodne sa uvádza ako „studium generale“, „Universitas Histropolitana“, alebo „Universitas Posoniensis“. Od XVI. storočia sa začal používať názov *Academia Istropolitana*³. Univerzita sa borila s mnohými ťažkosťami a pravdepodobne v rokoch 1488/1492 podľa Michala Császára zanikla. Jej zánik sa spomína aj v darovacej listine univerzitnej budovy kráľom Vladislavom v roku 1492⁴. Po zániku univerzity v Bratislave sa nová otvorila až v XVII. storočí, a to v roku 1635 v Trnave. Jej iniciátorom bol kardinál P. Pázmány. *Trnavská univerzita* bola potvrdená cisárom Ferdinandom III. a pápežom Urbanom VIII. Mala udelené všetky privilégia, imunity a práva. Jej primárnym cieľom bolo šíriť a obnoviť katolicizmus v Uhorsku – „catholicam religionem in Hungariam propagare“. Vplyv na ďalšiu existenciu univerzity malo zrušenie jezuitského rádu v roku 1773, kedy sa stala štátnou univerzitou a v roku 1777 po zásahu panovníčky Márie Terézie sa presťahovala do Budína. Na východe Uhorska v Košiciach pôsobila v rokoch 1657–1777 *Košická univerzita (Universitas Cassoviensis)*. Po zrušení jezuitského rádu a ustanovení *Ratia educationis* z roku 1777 prešla zo správy jezuitov do správy štátu a transformovala sa na *Košickú akadémiu (Academia Regia)*. Významným počínom bolo založenie *Banskej akadémie* v Banskej Štiavnici v roku 1763 ako prvej vysokej technickej školy v Európe. V priebehu svojho vývinu sa z nej vytvorila *Vysoká škola banícka a lesnícka*, ktorá sa v roku 1919 presťahovala do Šoproňu v Maďarsku. Do kategórie vysokých škôl, resp. odborných škôl možno zaradiť aj *Collegium oeconomicum* v Senci a *Prešovské kolégium* v Prešove. *Collegium oeconomicum* vzniklo v roku 1763 pod vedením piaristov s cieľom vzdelávať zamestnancov pre verejnú správu krajiny a po požiari v roku 1776 zaniklo. *Prešovské kolégium* sa utvorilo v roku 1667 pod správou evanjelikov. Od školského roku 1873/1874 sa doň začleňovali gymnázium, učiteľský ústav, teologická akadémia a právnická akadémia. Po vzniku Československej republiky sa teologická akadémia zrušila a právnická sa presťahovala do Miškovca⁵.

³ J. Pšenák, *Kapitoly z dejín slovenského školstva a pedagogiky*, Univerzita Komenského, Bratislava 2000, s. 21.

⁴ J. Mátej a kol., *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*, Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1976, s. 70.

⁵ J. Pšenák, *Kapitoly z dejín slovenského školstva a pedagogiky*, Univerzita Komenského, Bratislava 2000, s. 21–50.

Vysoké školstvo na Slovensku v XX. storočí

Líniu formovania vysokého školstva prerušilo v roku 1867 rakúsko-uhorské vyrovnanie, resp. rakúsko-maďarské, ktoré nastavilo postupné programové pomad'arčovanie iných národov a národností ako Maďarov žijúcich v Uhorsku. Tento proces bol umocnený vyhlásením Aponnyho zákonov z roku 1907, ktoré legislatívne ukotvili v školách vyučovanie všetkých predmetov, okrem náboženstva v cirkevných školách, v maďarskom jazyku. Postupne sa začala vytrácať proslovensky zmýšľajúca inteligencia. Rušili sa slovenské školy a v krajine stúpala negramotnosť, čo dokumentuje aj štatistika analfabetizmu z roku 1910. Podľa nej bolo, napríklad na Orave 67,9%, v Trenčianskej župe 62,1%, na Spiši 69,9%, v Šariši 58,6% a na Zemplíne 61,1% analfabetov⁶. Pokusom o ďalší rozvoj vysokého školstva bolo zriadenie maďarskej *Alžbetinskej univerzity* v roku 1914, ktorá sa nedobudovala a o štyri roky zanikla. Zásadná zmena nastala po rozpade Rakúsko – Uhorska v roku 1918 a vzniku nástupníckych štátov, ku ktorým sa zaradila aj Československá republika. Vznik Československej republiky prerušil programovú maďarizáciu Slovenska a postupne sa vytvárali podmienky na budovanie slovenskej administratívy, školstva, kultúry a národného života. Kategorickým imperatívom sa stalo urýchlené odstránenie analfabetizmu, prevzatie školskej správy na Slovensku, poslovenčenie školstva a jeho budovanie na všetkých úrovniach. V Bratislave bola zriadená *Československá štátna univerzita* na základe zákona č. 375/1919 Zb. z. a n. 27. júna 1919. V §1 sa hovorí: „*V Bratislave sa zriaďuje miesto bývalej maďarskej univerzity československá univerzita so štyrmi fakultami: právnickou, lekárskou, prírodovedeckou a filozofickou. Prednášky sa budú konať buď po česky, buď po slovensky*“⁷. Podľa nariadenia československej vlády č. 595 Zb. z. a n. zo dňa 11. novembra 1919 bola premenovaná na *Univerzitu Komenského*. V §1 sa uvádza: „*Československá štátna univerzita v Bratislave bude sa nazývať Univerzita Komenského*“⁸. Prvým rektorom sa stal Dr. K. Hynek, ktorý dňa 9. decembra 1919 otvoril prednášky Univerzity Komenského v Bratislave slovami: „*Naším úkolem a cílem jest pomoci kulturních hodnot vésti naši mládež k inteligenci, t. j. dosažení co nejvyšších stupňů důstojnosti osoby v prvé řadě ve smyslu mravním. Vědění a pěstování vědy jest k tomu prostředkem, ne cílem. Ne co člověk ví, ale jak toho užívá, způsob myšlení a účely, jež sleduje, určují jeho hodnotu. Taková inteligence jest pak duší státu a ne ona, která užívá svého vědění jen pro svoji vlastní osobu alebo malou skupinu osob hmotnými zájmy združených*“⁹.

⁶ A. Štefánek, *Školstvo na Slovensku*, Bratislava 1926, s. 5.

⁷ Zákon č. 375/1919 Zb. z. a n.

⁸ Ročenka UK, 1925, s. 3–4, Zákon č. 375/1919 Zb. z. a n.

⁹ K. Hynek, *Zahájení přednášek na Univerzite Komenského*, [w:] Ročenka University Komenského za první pětiletí 1919–1924. Akademický senát UK s podporou MŠANO, Bratislava 1925, s. 19.

Postupne sa otvorili tri fakulty, a to lekárska fakulta v roku 1919, právnická fakulta a filozofická fakulta začali fungovať v školskom roku 1921/1922. Záujem o štúdium bol mimoriadny, čo reflektuje i stav študentov v tabuľke 1.

Tabuľka 1. Poslucháči v zimných semestroch. 1919/1920 – 1938/1939 Univerzity Komenského v Bratislave

Školský rok, fakulta		Poslucháči		
		Spolu (n)	Z toho žien (n')	Z toho žien (%)
1919/1920	lekárska	144	5	3,5
1920/1921	lekárska	247	28	11,3
1921/1922	právnická	305	12	3,9
	lekárska	170	15	8,8
	filozofická	70	10	14,3
	spolu	545	37	6,8
1922/1923	právnická	386	12	3,1
	lekárska	87	7	8,0
	filozofická	103	21	20,4
	spolu	576	40	6,9
1923/1924	právnická	705	17	2,4
	lekárska	239	30	12,6
	filozofická	160	43	26,9
	spolu	1104	90	8,2
1924/1925	právnická	852	37	4,3
	lekárska	239	30	12,6
	filozofická	160	43	26,9
	spolu	1251	110	8,8
1925/1926	právnická	876	32	3,7
	lekárska	265	30	11,3
	filozofická	168	56	33,3
	spolu	1309	118	9,0
1926/1927	právnická	898	34	3,8
	lekárska	319	46	14,4
	filozofická	200	66	33
	spolu	1417	146	10,3
1927/1928	právnická	901	41	4,6
	lekárska	353	48	13,6
	filozofická	197	81	41,1
	spolu	1451	170	11,7

Tabuľka 1. Poslucháči v zimných semestroch...

Školský rok, fakulta		Poslucháči		
		Spolu (n)	Z toho žien (n')	Z toho žien (%)
1928/1929	právnická	950	52	5,5
	lekárska	408	64	15,7
	filozofická	224	94	42
	spolu	1582	210	13,3
1929/1930	právnická	1062	55	5,2
	lekárska	465	66	14,2
	filozofická	235	109	46,4
	spolu	1762	230	13,1
1930/1931	právnická	1155	65	5,6
	lekárska	638	85	13,3
	filozofická	245	111	45,3
	spolu	2038	261	12,8
1931/1932	právnická	1239	102	8,2
	lekárska	899	136	15,1
	filozofická	255	121	47,5
	spolu	2393	359	15
1932/1933	právnická	1230	82	6,7
	lekárska	876	125	14,3
	filozofická	289	143	49,5
	spolu	2395	350	14,6
1933/1934	právnická	1162	100	8,6
	lekárska	880	125	14,2
	filozofická	302	128	42,4
	spolu	2344	353	15,1
1934/1935	právnická	1048	78	7,4
	lekárska	960	149	15,5
	filozofická	356	128	36
	spolu	2364	355	15
1935/1936	právnická	871	64	7,4
	lekárska	980	158	16,1
	filozofická	396	143	36,1
	spolu	2247	365	16,2
1936/1937	právnická	827	58	7
	lekárska	971	154	15,9
	filozofická	466	146	31,3
	spolu	2 264	358	15,8

Tabuľka 1. Poslucháči v zimných semestroch...

Školský rok, fakulta		Poslucháči		
		Spolu (n)	Z toho žien (n')	Z toho žien (%)
1937/1938	právnická	981	56	5,7
	lekárska	1097	163	14,9
	filozofická	706	212	30
	spolu	2784	431	15,5
1938/1939	právnická	759	—	—
	lekárska	679	—	—
	filozofická	842	—	—
	prírodovedecká	—	—	—
spolu		2280	—	—
Samostatné fakulty bohoslovecké				
	katolícka	140	—	—
	evanjelická	63	—	—
	spolu	203	—	—

Zdroj: Školy, žiaci, učitelia v šk. r. 1918/1919 – 1947/1948¹⁰.

Na podnet predsedu autonómnej vlády dr. J. Tisu zmenilo vedenie univerzity jej názov na *Slovenskú univerzitu*. Do otvorenia *Prírodovedeckej fakulty* v školskom roku 1940/1941 sa štúdiom prírodných vied konalo na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity a na Slovenskej vysokej škole technickej¹¹.

V slovenskej spoločnosti dlhodobo absentovala vysoká škola technická. Napriek politickým snahám i proslovensky orientovaným kruhom sa nepodarilo založiť tento typ školy, hoci už v roku 1919 poveril minister s plnou mocou pre správu Slovenska V. Šrobár profesora M. Ursínyho, ktorý pôsobil v Českom vysokom učení technickom v Brne, aby obnovil činnosť vysokej školy orientovanej na baníctvo a lesníctvo podľa tradície banskoštiavnickej akadémie. Z podnetu profesora brnianskej techniky J. Hronca vznikol v roku 1936 Akčný výbor pre dobudovanie slovenských vysokých škôl. Požiadavky sa zamerali na dobudovanie Komenského univerzity a vznik samostatnej technickej univerzity. Podľa zákona č. 170/1937 Zb. z. a n. zo dňa 25. júna 1937: „*V Košiciach sa zriaďuje Vysoká škola technická Dr. Milana Rastislava Štefánika. Vyučovacím jazykom tejto vysokej školy je štátny jazyk*“¹². Škola bola v prvej etape svojho vývoja konštituovaná s tromi oddeleniami – oddelením inžinierskeho stavitel'stva konštruktívneho a dopravného, oddelením inžinierskeho stavitel'stva vodohospodárskeho a kultúrneho a oddelením zememeračského inžinierstva,

¹⁰ *Školstvo na Slovensku*, Bratislava 1949, s. 217.

¹¹ Zvesti MŠANO, 1939.

¹² Zákon č. 170/1937 Zb. z. a n.

pričom postupne sa vytvárali ďalšie oddelenia. Prvým školským rokom vysokej školy technickej bol rok 1938/1939.

Tabuľka 2. Počet študentov v prvom roku existencie vysokej školy technickej

Školský rok	1938/1939			
	spolu	z toho žien	spolu	z toho žien
Poslucháči				
Študijný odbor	Semester			
	zimný		letný	
Inžinierske staveľstvo	52	2	48	2
Zememeračské inžinierstvo	16	—	15	—
Spolu	68	2	63	2

Zdroj: Školy, žiaci, učitelia v šk. r. 1918/1919 – 1947/1948¹³.

Situácia sa zmenila v súvislosti so vznikom Slovenskej republiky v marci 1939. Slovenský snem zrušil zákon o vysokej škole technickej z roku 1937 a prijal dňa 25. júla 1939 nový zákon č. 188 Sl. z. a zriadil školu pod názvom *Slovenská vysoká škola technická* so sídlom v Bratislave, ktorá mala byť pokračovateľkou Vysokej školy technickej M. R. Štefánika¹⁴. Uznesením vlády zo dňa 31. marca 1939 sa premiestnila do Bratislavy. V školskom roku 1941/1942 mala vysoká škola päť odborov – fakúlt s ôsmimi oddeleniami. V tejto podobe škola pretrvala do roku 1946¹⁵.

Špecifikom periódy formovania školstva na Slovensku v období mladej Československej republiky v rokoch 1918–1939 bolo zabezpečenie pročecko-slovensky orientovanej inteligencie. Keďže na Slovensku v tomto čase nebol dostatočný počet učiteľov a profesorov, ktorí by mohli zabezpečiť rozvoj školstva v tomto duchu, boli povolaní učitelia a profesori z Čiech a Moravy. Prichádzali na základe zákona č. 605/1919 Zb. z. a n. zo dňa 29. októbra 1919, ktorý umožňoval úradne prikázať štátnemu zamestnancovi, učiteľovi alebo profesorovi, aby pracoval na ktoromkoľvek mieste v Československu¹⁶. Situácia sa zmenila vplyvom nástupu A. Hitlera k moci v Nemecku a následných zmien v spoločensko-politickej situácii Európy. Československá republika sa rozdelila a po vzniku Slovenskej republiky v roku 1939 vláda prijala uznesenie o prepustení všetkých českých zamestnancov a zamestnankýň štátnych úradov, ústavov a podnikov z dôvodu, že nemali slovenskú národnosť¹⁷. „*Na základe uznesenia vlády Slovenského štátu zo dňa 18. marca 1939, inmitovaného prípisom predsedníctva Slovenskej vlády zo dňa 20. marca 1939, č. 2622/1939,*

¹³ *Školstvo na Slovensku*, Bratislava 1949, s. 217.

¹⁴ Zákon č. 188/1939 Sl. z.

¹⁵ <http://www.sjf.stuba.sk>, 2013.

¹⁶ Zákon č. 605/1919 Zb. z. a n.

¹⁷ SNA, f. Úrad predsedníctva vlády SR, sig. 9209/39.

*bolo udržiavateľom škôl nariadené, aby dňom 30. apríla 1939 prepustili zo školskej služby učiteľské sily, ktoré nemajú štátnej príslušnosti*¹⁸. Charakter slovenského vysokého školstva z pohľadu zriaďovateľa ovplyvnilo nariadenie Povereníctva Slovenskej národnej rady pre školstvo a národnú osvetu v Banskej Bystrici zo dňa 6. septembra 1944 o poštátnení školstva.

Po skončení druhej svetovej vojny v roku 1945 nastal pozitívny trend rozvoja vysokých škôl so zastúpením pre rôzne oblasti spoločensko-ekonomického a hospodárskeho rozvoja krajiny. Obchodné a priemyselné komory na Slovensku iniciovali zriadenie *Vysokej školy obchodnej*, ktorá vznikla v roku 1940 v Bratislave. Zvláštnosťou bolo, že nemala vlastný profesorský zbor. Vyučovali profesori z iných vysokých škôl. Nariadením SNR č. 34/1945 bola poštátnená a podľa nariadenia č. 133/1945 bola premenovaná na *Slovenskú vysokú školu obchodnú*, v roku 1949 na *Vysokú školu hospodárskych vied* a v roku 1953 na *Vysokú školu ekonomickú*. Formovalo sa aj umelecké školstvo. V roku 1949 vznikli *Vysoká škola múzických umení* a *Vysoká škola výtvarných umení* v Bratislave. Vzdelávanie učiteľov všetkých stupňov sa realizovalo na pedagogických fakultách. V roku 1946 vznikla *Pedagogická fakulta Slovenskej univerzity* v Bratislave, od roku 1950/1951 v Košiciach, v Banskej Bystrici, v Nitre, v Žiline a v Prešove. Od roku 1959 sa transformovali na *Pedagogické inštitúty*, ktoré sa otvorili v Trnave, Nitre, Martine, Banskej Bystrici, Košiciach a v Prešove, pričom sa zrušili Vysoká škola pedagogická v Bratislave, Vyššie pedagogické školy v Bratislave, Banskej Bystrici a v Prešove. Od roku 1964 sa opätovne zmenili na pedagogické fakulty. Vznikli *Pedagogická fakulta Univerzity Komenského* so sídlom v Trnave, *Pedagogická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika* v Košiciach. Keďže povojnová situácia na Slovensku si vyžadovala obnovu vojnou zničenej krajiny, bolo potrebné vychovávať a vzdelávať novú generáciu technickej inteligencie. Na tento stav reagovala aj štátna školská politika. Vznikali nové vysoké školy, a to v roku 1952 *Vysoká škola technická* v Košiciach, *Vysoká škola poľnohospodárskeho a lesníckeho inžinierstva*, ktorá sa rozčlenila na *Vysokú školu poľnohospodársku* v Nitre a *Vysokú školu lesnícku a drevársku* vo Zvolene. *Vysoká škola veterinárska* vznikla v Košiciach v roku 1949 a v roku 1952 sa začlenila ako fakulta do Vysokej školy poľnohospodárskej. V Košiciach sa otvorila v roku 1959 *Univerzita Pavla Jozefa Šafárika*¹⁹. Súčasná *Žilinská univerzita v Žiline* má svoje počiatky spojené s Českým vysokým učením technickým v Prahe, keďže vládnym uznesením č. 40/1952 Zb. sa ku dňu 1. 9. 1952 vytvorila na Českom vysokom učení technickom v Prahe Fakulta železničná, na báze ktorej sa o rok zriadila Vysoká škola železničná v Prahe. Profil školy bol rozšírený o výchovu odborníkov pre všetky druhy dopravy (okrem vodnej) a pre spoje. Škola bola premenovaná na

¹⁸ Školské správy rímsko a grécko katolíckych biskupských úradov na Slovensku, 1939, s. 33–34.

¹⁹ J. Pšenák, *Slovenská škola a pedagogika 20. storočia*, Verbum, Ružomberok 2011, s. 160–189.

Vysokú školu dopravnú. Dňa 1. 9. 1960 bol z Prahy do Žiliny premiestnený študijný odbor cestná doprava. Dôležitou zmenou bola zmena sídla školy, ktoré sa na základe vládneho nariadenia č. 120/1960 Zb. prenieslo do Žiliny. V roku 1962 sa zmenil jej názov na *Vysokú školu dopravnú v Žiline*, od roku 1980 sa nazývala *Vysoká škola dopravy a spojov v Žiline*, pričom transformácia pokračovala ďalej a v roku 1996 sa zmenila na *Žilinskú univerzitu v Žiline*²⁰.

Štátna školská politika na Slovensku v období rokov 1948–1989 bola koncipovaná v zmysle oficiálnej doktríny školskej politiky Komunistickej strany Československa a Komunistickej strany Slovenska v rozvoji Československej socialistickej republiky. V 50. rokoch minulého storočia sa sústreďovala na uplatnenie princípu štátnej a jednotnej školy, čo sprevádzali aj politické previerky učiteľov s cieľom zabezpečiť edukáciu v línii marxisticko-leninskej ideológie ako základu vedeckej a pedagogickej činnosti vysokých škôl. V 60. rokoch sa prejavila snaha o modernizáciu slovenského školstva, avšak tento trend prerušili spoločensko-politické udalosti v roku 1968. Nástup normalizácie v 70. rokoch upevnil dominanciu komunistickej výchovy a marxisticko-leninskej orientácie pedagogiky, predovšetkým po vzore Zväzu sovietskych socialistických republík. Záver 90. rokov XX. storočia znamenal pre Československú socialistickú republiku búrlivé obdobie. V roku 1989 sa transformovala spoločensko-politická a ekonomická platforma v krajine. Z Československej socialistickej republiky sa v roku 1990 vytvorila Česko-Slovenská federatívna republika. Po búrlivých rokovaníach sa rozdelila a v roku 1993 sa vytvorili dve samostatné republiky, a to Česká republika a Slovenská republika. V oblasti vysokého školstva bol určujúci zákon č. 172/1990, ktorý vytvoril legislatívnu bázu pre kardinálne zmeny vo vysokom školstve. Imperatívom bolo vytvorenie stratégie jeho rozvoja, diverzifikácia, personálna obnova pedagógov, zefektívnenie vnútorných organizačných štruktúr, modernizácia a zvýšenie významu vedy vo vzťahu k výučbe či kombinované zdroje financovania vysokého školstva, ale aj zvýšenie počtu študentov v rámci populačného ročníka aspoň na 30%. Programové zmeny novej vládnej politiky otvorili priestor pre europeizáciu, demokratizáciu, humanizáciu, pluralizáciu a kapitalizáciu spoločnosti.

Vysoké školstvo na Slovensku v XXI. storočí

Začiatok nového milénia v slovenskom vysokom školstve sa nesie v duchu rozsiahlych zmien, čo sa prejavilo v ďalšej transformácii terciárneho školstva, ktorú upravil zákon o vysokých školách č. 131/2002 Zb. z., v zmysle ktorého sa vysoké školy členia v závislosti od zriaďovateľa na *verejné, štátne a súkromné*.

²⁰ M. Dzimko, (ed.) a kol. *Žilinská univerzita 1953 – 2003*, Žilinská univerzita/EDIS, Žilina 2003, s. 20–29. J. Zacharová, *Premeny obsahu vzdelávania humanitného štúdia Žilinskej univerzity v Žiline v kontexte Fakulty humanitných vied*, [w:] Acta humanica, 2011, roč. 8, č. 4, s. 33–36.

Podľa obsahu svojej činnosti sa rozdeľujú na *univerzitné* a *neuniverzitné*, pričom univerzitná vysoká škola dosahujúca výborné výsledky v oblasti vedy a techniky či uplatňovaná tretieho stupňa vysokoškolského vzdelávania sa zaraďuje medzi výskumné univerzity²¹. Na Slovensku pôsobilo na začiatku akademického roka 2012/2013 spolu 36 vysokých škôl, z toho 3 štátne vysoké školy, ktoré sú zriadené priamo ústrednou štátnou správou a 13 súkromných vysokých škôl, ktorých zriaďovateľmi sú súkromne hospodáriace organizácie. Najvyšší počet, a to 20 tvoria verejné vysoké školy. Aktuálnu sústavu vysokých škôl na Slovensku tvoria:

Verejné vysoké

Verejná vysoká škola je verejnoprávna a samosprávna inštitúcia, ktorá sa zriaďuje a zrušuje zákonom. Zákon tiež ustanoví jej názov, zaradenie a sídlo.

Sú to: Univerzita Komenského v Bratislave, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Prešovská univerzita v Prešove, Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Trnavská univerzita v Trnave, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Technická univerzita v Košiciach, Žilinská univerzita v Žiline, Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Ekonomická univerzita v Bratislave, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Technická univerzita vo Zvolene, Vysoká škola múzických umení v Bratislave, Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, Akadémia umení v Banskej Bystrici, Katolícka univerzita v Ružomberku, Univerzita J. Selyeho v Komárne.

Štátne vysoké školy

Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši, Akadémia Policajného zboru v Bratislave, Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave.

Súkromné vysoké školy

Právnická osoba so sídlom v Slovenskej republike alebo so sídlom na území členského štátu Európskej únie alebo štátov, ktoré sú zmluvnými stranami Dohody o Európskom hospodárskom priestore a Švajčiarskej konfederácie, ktorá bola zriadená alebo založená na vzdelávanie a výskum, je oprávnená pôsobiť ako súkromná vysoká škola, ak jej vláda Slovenskej republiky na to udelila súhlas v mene štátu.

Sú to: Vysoká škola manažmentu v Trenčíne, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, n. o., Vysoká škola ekonómie

---

²¹ Zákon č. 131/2002 Zb. z.

a manažmentu verejnej správy v Bratislave, Paneurópska vysoká škola, Vysoká škola v Sládkovičove, Vysoká škola medzinárodného podnikania ISM Slovakia v Prešove, Stredoeurópska vysoká škola v Skalici, Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom, Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Hudobná a umelecká akadémia Jána Albrechta – Banská Štiavnica, s. r. o., odborná vysoká škola, Akadémia médií, odborná vysoká škola mediálnej a marketingovej komunikácie v Bratislave, Vysoká škola Goethe Uni Bratislava.

Zahraničné vysoké školy

Zahraničné vysoké školy poskytujú vysokoškolské vzdelávanie na území Slovenskej republiky podľa právnych predpisov štátu ich sídla na základe udelenia oprávnenia vydaného Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky. Práva a povinnosti študentov zahraničných vysokých škôl nie sú upravené zákonom o vysokých školách, ale právnymi predpismi štátu ich sídla. O rovnocennosti získaného dokladu o vzdelaní s dokladmi o vzdelaní vydávaných v Slovenskej republike (vysokoškolský diplom, vysvedčenie o štátnej skúške, dodatok k diplomu) sa rozhoduje rovnako ako v prípade dokladov o vzdelaní získaných štúdiom v zahraničí.

Sú to: Bankovní institut vysoká škola, a. s. (sídlo v Českej republike), Vysoká škola hotelová v Praze 8, spol. s r. o. (sídlo v Českej republike), Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů Praha, o. p. s. (sídlo v Českej republike), Univerzita Palackého v Olomouci (sídlo v Českej republike)²². Chronologický prehľad vzniku vysokých škôl podľa roku založenia je systematizovaný v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 3. Prehľad vybraných vysokých škôl a univerzít na Slovensku podľa roku založenia

Univerzita	Rok
Univerzita Komenského	1919
Slovenská technická univerzita v Bratislave	1937
Ekonomická univerzita v Bratislave	1940
Vysoká škola múzických umení v Bratislave	1949
Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave	1949
Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie v Košiciach	1949
Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre	1952
Technická univerzita v Košiciach	1952
Technická univerzita vo Zvolene	1952
Žilinská univerzita v Žiline	1953
Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre	1959

²² <http://www.minedu.sk/vysoke-skoly-v-sr>, 2013.

Tabuľka 3. Prehľad vybraných vysokých škôl a univerzít...

Univerzita	Rok
Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach	1959
Akadémia ozbrojených síl generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši	1973
Akadémia policajného zboru v Bratislave	1992
Trnavská univerzita v Trnave	1992
Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici	1992
Akadémia umení v Banskej Bystrici	1997
Prešovská univerzita v Prešove	1997
Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne	1997
Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave	1997
Katolícka univerzita v Ružomberku	2000
Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave	2002
Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave	2003
Vysoká škola ekonómie manažmentu verejnej správy v Bratislave	2003
Univerzita J. Seleyho v Komárne	2004
Paneurópska vysoká škola	2004
Bratislavská medzinárodná škola liberálnych štúdií	2006
Stredoeurópska vysoká škola v Skalici	2007

Zdroj: www.minedu.sk, 2013²³.

Oficiálna štátna školská politika sa premietala a premieta do konkrétnych koncepcií smerujúcich terciárne školstvo. Patrili k nim, napr. *Koncepcia rozvoja vysokého školstva v regiónoch západného, stredného a východného Slovenska* z roku 1992, *Koncepcia rozvoja vysokého školstva Slovenskej republiky* do roku 2000, *Koncepcia rozvoja vysokého školstva v Slovenskej republiky* do roku 2010, *Národný program výchovy a vzdelávania – Konštantín* z roku 1994, *Koncepcia rozvoja vysokých škôl* z roku 1996, ktoré v konkrétnej realizácii zaostávali alebo sa vôbec nenaplnili. V súčasnosti je platný *Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republiky na najbližších 15–20 rokov (Milénium)* z roku 2001, ktorého základnou myšlienkou je humanizácia a demokratizácia edukácie²⁴. Z hľadiska zahraničnej politiky Slovenskej republiky bol významný jej vstup do Európskej únie v roku 2004. Jeden z poskytovateľov informačných zdrojov je Eurydice, ktorá prispieva k zintenzívneniu a zlepšovaniu spolupráce členských krajín vo vzdelávaco-politickej oblasti²⁵.

²³ www.minedu.sk, 2013.

²⁴ D. Macháčik, *Východiská systémového prístupu k edukačnému procesu*, Žilinská univerzita/EDIS, Žilina 2011, 37–38.

²⁵ <http://www.europskaunia.sk/eurydice>, 2013.

Tradičný charakter slovenského vysokého školstva ovplyvnilo prijatie *Bolonskej deklarácie* z roku 1999. Centrálnym zámerom bolo vytvorenie spoločného európskeho priestoru pre vysokoškolské vzdelávanie (European Higher Education Area – EHEA). Bolonská deklarácia sa v konkrétnej podobe implementovala najmä do oblasti akreditácie študijných programov a ich evalvácie, aplikácie kreditového systému, evalvácie kvality vzdelávania, organizácie dĺžky štúdia (bakalárske, magisterské resp. inžinierske, doktorandské štúdium), medzinárodného uznávania nadobudnutého vzdelania, celoživotného vzdelávania atď.

Možno konštatovať, že niektoré vízie po roku 1989 v oblasti vysokého školstva sa na Slovensku podarilo naplniť. Postupne sa zvyšoval počet študentov na slovenských vysokých školách. Správa o uplatnení študentov stredných škôl v školskom roku 2011/2012²⁶ hovorí, že 43% absolventov stredných odborných škôl, 12,2% absolventov stredných odborných škôl s rozšíreným praktickým vyučovaním (transformovaných učilíšť) a 74,3% absolventov gymnázií pokračovalo v tomto roku v štúdiu na vysokej škole.

Tabuľka 4. Počet absolventov vysokoškolského štúdia v rokoch 1989–2011

Rok	Počet študentov				Počet absolventov			
	Denní	Externí	Postgra- duálni	Spolu	V dennom štúdiu	V externom štúdiu	V postgra- duálnom štúdiu	Spolu
1989	49 154	9 708	3 875	62 737	9 254	966	—	10 220*
1990	52 669	9 434	974	63 077	7 913	1 065	—	8 978*
1991	52 430	7 307	831	60 568	8 961	1 605	139	10 705
1992	55 564	7 281	1 570	64 415	8 828	1 553	—	10 381*
1993	58 843	8 351	2 406	69 600	8 824	1 536	—	10 360*
1994	66 900	8 279	3 200	78 379	6 841	1 785	—	8 626*
1995	72 525	10 457	3 960	86 942	9 304	1 863	127	11 294
1996	78 045	13 323	4 507	95 875	10 118	1 137	189	11 444
1997	82 432	18 040	5 367	105 839	12 707	1 798	220	14 725
1998	85 742	23 590	6 452	115 784	12 753	2 282	368	15 403
1999	88 192	29 240	6 925	124 357	13 827	4 452	415	18 694
2000	93 587	34 982	7 779	136 348	14 570	5 327	429	20 326
2001	95 430	40 873	8 245	144 548	16 579	6 779	532	23 890
2002	99 984	40 288	8 766	149 038	16 699	7 910	734	25 343
2003	99 909	46 833	9 371	156 113	18 205	9 041	726	27 972
2004	108 302	54 773	10 290	173 365	19 480	10 166	854	30 500
2005	115 798	65 253	10 739	191 790	21 132	10 189	1 022	32 343

²⁶ www.uips.sk, 2013.

Tabuľka 4. Počet absolventov vysokoškolského štúdia...

Rok	Počet študentov				Počet absolventov			
	Denní	Externí	Postgra- duálni	Spolu	V dennom štúdiu	V externom štúdiu	V postgra- duálnom štúdiu	Spolu
2006	124 479	76 120	11 066	211 665	21 105	14 821	1 218	37 144
2007	131 193	80 377	10 674	222 244	24 433	17 345	1 371	43 149
2008	137 347	79 840	10 417	227 604	35 400	24 432	1 655	61 487
2009	140 680	75 160	10 949	226 789	42 508	27 301	1 937	69 746
2010	136 121	69 771	12 182	218 074	43 872	26 509	2 878	73 259
2011	134 747	65 416	12 145	212 308	42 653	26 642	1 672	70 967

Zdroj: ÚIPS, 2013²⁷.

V posledných dvoch dekádach sa výrazne zmenil aj pomer študentov v dennej a v externej forme štúdia. Kým na začiatku 90-tych rokov minulého storočia tvorili študenti v externej forme štúdia 1/6 všetkých študentov, tak v súčasnej dobe tvoria približne 1/3 všetkých študentov, pričom najvyšší počet v externej forme štúdia bol zaznamenaný v roku 2007, kedy z celkového počtu 211 570 študentov v prvom a v druhom stupni štúdia bolo cca 80 377 študentov v externej forme štúdia. Kapitalizácia spoločnosti a uplatňovanie princípov trhovej ekonomiky vo sfére terciárneho školstva sa prejavili zmenou jeho štruktúry a počtu absolventov v konkrétnych oblastiach štúdia, čo sprehľadňujú nasledujúce údaje.

Tabuľka 5. Počet absolventov terciárneho vzdelávania podľa oblasti štúdia

	Výchova a vzdeláva nie	Humanit né vedy a umenia	Spoločens ké vedy, ekonómia a právo	Prírodné vedy, matemati ka a informati ka	Technick é vedy a náuky	Poľnohos po dárske a veterinár ne vedy	Zdravotn ické vedy a sociálne služby	Služby
1998	3 617	1 467	4 417	1 210	2 475	726	2 481	1 049
1999	4 319	1 471	5 753	1 600	2 889	773	3 421	1 094
2000	4 392	1 396	6 301	1 408	3 317	931	3 098	1 856
2001	4 404	1 507	7 064	2 283	4 450	1 029	3 622	1 913
2002	4 536	1 665	7 816	2 423	4 680	1 054	4 144	1 844
2003	5 202	2 089	9 350	2 809	4 870	1 206	4 302	2 024
2004	5 597	1 980	10 421	3 310	5 220	1 021	5 100	2 722
2005	5 512	2 165	10 482	3 300	6 085	1 290	5 065	2 438

²⁷ <http://www.uips.sk>, 2013.

Tabuľka 5. Počet absolventov terciárneho vzdelávania...

	Výchova a vzdelávanie	Humanitné vedy a umenia	Spoločenské vedy, ekonómia a právo	Prírodné vedy, matematika a informatika	Technické vedy a náuky	Poľnohospodárske a veterinárne vedy	Zdravotnícke vedy a sociálne služby	Služby
2006	6 470	2 515	11 026	3 447	6 018	1 156	6 873	2 685
2007	6 945	2 346	13 049	4 045	6 820	1 588	8 767	2 819
2008	11 069	4 163	20 145	4 847	8 657	1 541	11 135	3 469
2009	12 283	4 731	23 904	5 707	9 831	1 711	13 005	4 192
2010	10 518	5 102	24 493	6 087	9 886	1 464	14 774	4 575
2011	9 204	5 026	25 375	5 745	9 384	1 300	13 622	4 900

Zdroj: Eurostat, 2013²⁸.

Najnižší nárast počtu absolventov je v skupine poľnohospodárskych a veterinárnych odborov, na druhej strane najvyšší, 5-násobný je v skupine odborov spoločenských vied, ekonómie a práva. Údaje v nasledujúcej tabuľke uvádzajú index nárastu v užšie špecifikovaných študijných odboroch v rokoch 1998–2011.

Tabuľka 6. Index nárastu počtu absolventov v rokoch 1998–2011

Skupina odborov	Index	Skupina odborov	Index
Výchova a vzdelávanie	2,34	Konštruovanie	4,11
Pedagogická veda	5,32	Výroba a produkcia	3,03
Umenia	3,07	Architektúra a stavebníctvo	3,58
Humanitné vedy	3,60	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybníctvo	1,80
Sociálne a behaviorálne vedy	6,96	Veterinárne vedy	1,72
Žurnalistika a náuky o informáciách	24,02	Vedy o zdraví	2,72
Ekonómia, podnikanie a manažment	4,57	Sociálne služby	24,98
Právo	7,98	Služby (individuálne)	3,30
Vedy o živej prírode	10,91	Dopravné služby	2,62
Vedy o neživej prírode	4,51	Ochrana životného prostredia	1,14
Matematika a štatistika	4,68	Bezpečnostné služby	404
Informatika	3,44		

Zdroj: Eurostat, 2013²⁹.

²⁸ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>, 2013.

Najväčší nárast v počte absolventov zaznamenali študijné programy v oblasti bezpečnostných služieb. Druhý najvyšší nárast bol v oblasti študijných programov sociálnych služieb. S viac ako 20-násobným nárastom počtu študentov boli žurnalistika a informačné náuky. Vysoký nárast zaznamenali vedy o živej prírode, právo, sociálne a behaviorálne vedy a vedy o vzdelávaní. Ostatné študijné odbory zaznamenali menej ako 4-násobný nárast počtu absolventov. Najväčší počet absolventov majú študijné odbory zaoberajúce sa manažmentom, riadením a ekonómiou. Ich počet v roku 2011 presiahol 14 000 a navyše počet absolventov má tendenciu stúpať. Druhý najvyšší počet absolventov je v odboroch výchovy a vzdelávania a sociálnych služieb, ktorých počet spoločne bol v roku 2011 v týchto kategóriách takmer 16 000 absolventov. Počet absolventov v oboch odboroch má v posledných rokoch meraného obdobia klesajúcu tendenciu. Ďalšie odbory s najvyšším počtom absolventov sú medicínske a zdravotnícke odbory, technické odbory konštruovania, nasleduje právo a sociálne behaviorálne vedy. Rovnako ako v predchádzajúcich dvoch kategóriách odborov, aj v prípade medicínskych a zdravotníckych odborov, dochádza v poklesu počtu absolventov v posledných rokoch. K miernemu poklesu, ale len v roku v 2011, dochádza k odboroch konštruovania, čo môže byť prechodný jav. Počet absolventov v odboroch sociálnych a behaviorálnych vied má stúpajúcu tendenciu³⁰.

Tabuľka 7. Počet absolventov podľa vysokej školy, stupňa a formy štúdia v roku 2012

Stupeň	I		II		III		Spolu	Podiel VŠ
	denná	externá	denná	externá	denná	externá		
AM Bratislava	111	0	85	0	12	4	212	0,31%
BISLA Bratislava	15	0	0	0	0	0	15	0,02%
DTI Dubnica nad Váhom	0	1 537	0	0	0	0	1 537	2,26%
EU Bratislava	1 796	271	1 717	444	70	45	4 343	6,39%
KU Ružomberok	463	509	485	870	37	37	2 401	3,53%
PEVŠ Bratislava	440	210	365	266	15	23	1 319	1,94%
PU Prešov	1 212	474	987	507	36	38	3 254	4,79%
SPU Nitra	1 039	299	1 164	549	73	40	3 164	4,66%
STU Bratislava	2 088	82	2 488	22	191	56	4 927	7,25%
SEVŠ Skalica	116	115	57	103	0	0	391	0,58%
TU Košice	2 046	453	1 871	528	135	59	5 092	7,49%
TU Zvolen	459	201	473	264	51	16	1 464	2,15%

²⁹ <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/>, 2013.

³⁰ L. Bomba, *Vzdelanie ako hodnota vysokoškolských študentov*, Dizertačná práca. Univerzita Konštantína Filozofa, Nitra 2013, s. 51–69.

Tabuľka 7. Počet absolventov podľa vysokej školy...

Stupeň Vysoká škola	I		II		III		Spolu	Podiel VŠ
	denná	externá	denná	externá	denná	externá		
TUAD Trenčín	689	321	293	287	21	5	1 616	2,38%
TvU Trnava	864	495	640	308	60	43	2 410	3,55%
UJS Komárno	237	129	206	123	3	0	698	1,03%
UK Bratislava	2 530	527	3 233	708	240	202	7 440	10,95%
UKF Nitra	1 399	565	1 190	618	74	41	3 887	5,72%
UMB Banská Bystrica	1 002	543	1 432	813	86	34	3 910	5,75%
UPJŠ Košice	960	156	1 050	139	53	34	2 392	3,52%
UCM Trnava	921	177	545	204	22	8	1 877	2,76%
UVLF Košice	35	22	239	3	17	10	326	0,48%
VŠBM Košice	478	365	241	307	0	0	1 391	2,05%
VŠEMVS Bratislava	148	901	37	390	0	0	1 476	2,17%
VŠM Trenčín	109	41	37	41	0	0	228	0,34%
VŠMP ISM Prešov	120	179	26	0	0	0	325	0,48%
VŠMU Bratislava	175	0	151	0	23	14	363	0,53%
VŠ Sládkovičovo	140	406	100	479	0	0	1 125	1,66%
VŠVU Bratislava	82	0	89	0	5	1	177	0,26%
VŠZaSP Bratislava	1 198	2 388	49	3 277	4	26	6 942	10,22%
ŽU Žilina	1 457	260	1 069	272	142	50	3 250	4,78%
SR	22 329	11 626	20 319	11 522	1 370	786	67 952	100,00%
	32,86%	17,11%	29,90%	16,96%	2,02%	1,16%	100,00%	

Zdroj: Výročné správy o stave vysokého školstva, 2013³¹.

Začiatok nového milénia na Slovensku sa niesol v duchu zmien z roku 1989, ktoré sú sprevádzané predovšetkým kapitalizáciou spoločnosti, pričom moderný kapitalizmus prenikol do všetkých oblastí spoločenského života. Školstvo a vzdelávanie, dokonca ani akademické prostredie, nevynímajúc. Trhové hospodárstvo založené na súťaži a zisku sa stalo hlavným princípom. Finančné prostriedky sú určujúce pre predstaviteľov školskej politiky a predstavujú meradlo prínosu a užitočnosti. Prienik a fungovanie trhového mechanizmu do oblastí výchovy a vzdelávania v prostredí vysokého školstva na Slovensku významne zmenili a permanentne menia jeho podobu, a to

³¹ <http://www.minedu.sk>, 2013.

v závislosti od zmeny vzťahu medzi vysokou školou ako poskytovateľom edukačných služieb a študentom ako zákazníkom, objednávateľom a prijímateľom týchto služieb, ale aj pracovného trhu ako objednávateľom a odberateľom budúcej pracovnej sily, teda absolventov s vysokoškolským vzdelaním. Do praxe vysokých škôl prenikli elementy trhového mechanizmu a marketingových stratégií. Otvára sa však aj nový problém, ktorý spočíva v tom, že trh nedokáže potreby spoločnosti predvídať dvadsať rokov dopredu, ale edukačné inštitúcie vychovávajú a vzdelávajú mladú generáciu minimálne s touto časovou perspektívou. Ďalšou podstatnou otázkou je implementácia *Národného kvalifikačného rámca zodpovedajúceho Európskemu kvalifikačnému rámcu*. Návrh implementácie Národného kvalifikačného rámca schválila Slovenská republika uznesením č. 105/2009, kde je Národná sústava kvalifikácií definovaná ako verejne prístupný register všetkých úplných a čiastkových kvalifikácií potvrdzovaných, rozlišovaných a uznávaných na území Slovenskej republiky. Ďalšou úlohou bolo zabezpečiť, aby doklady o dosiahnutom vzdelaní do konca roka 2012 obsahovali odkaz na príslušnú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca. Nové osvedčenia o kvalifikácii, diplomy a dokumenty Europass by mali obsahovať jasné označenie príslušnej úrovne Európskeho kvalifikačného rámca. Zdá sa, že ide o ďalší významný aspekt, ktorý ovplyvnil ďalší chod slovenského terciárneho školstva³².

Záver

Poslaním vysokých škôl, ktoré sú súčasťou európskeho priestoru vysokoškolského vzdelávania a spoločného európskeho výskumného priestoru, je rozvíjať harmonickú osobnosť, vedomosti, múdrosť, dobro a tvorivosť v človeku, prispievať k rozvoju vzdelanosti, vedy, kultúry a zdravia pre blaho celej spoločnosti. Napĺňanie tohto poslania je predmetom hlavnej činnosti vysokých škôl, pričom novodobé slovenské vysoké školy prešli v rámci svojho takmer storočného vývinu rozsiahlymi transformačnými zmenami. Kým v druhej dekáde XX. storočia existovala na Slovensku iba jedna univerzita, v priebehu deviatich dekád je ich niekoľko desiatok, a to diferencovaných v závislosti od zriaďovateľa, počtu študentov, charakteru a obsahového zamerania, spôsobu organizácie výučby, materiálno-technického vybavenia, výskumnej činnosti či medzinárodnej spolupráce, pričom vysokoškolské vzdelávanie je zamerané na vysoko špecializovanú prípravu inteligencie. Rozvíja sebazpoznanie a vedie ku slobodnému mysleniu a bádaniu, ktoré prispievajú k oslobodzovaniu človeka.

---

³² <http://www.minedu.sk>.

Summary

The Comparison of the Development of Higher Education in Slovakia in XX. and XXI. Century

The role of universities and colleges, which represent a part of European higher education and research space, is to develop harmonic individualities, their knowledge, wisdom, the good and creativity and to contribute to the development of erudition, science, culture and health for the well-being of the whole society. The accomplishment of this task is the subject of main activities at universities during which time modern Slovak schools of higher education have undergone large transformation changes. While in the second decade of the 20th century there was only one university in Slovakia, during the last nine decades dozens of them came into existence. They differentiate according to their founders, number of students, character and content focus, way of organising teaching, material and technical equipment, research activities or international cooperation. Higher education is focused on highly specialized preparation of intelligentsia. It develops self-knowledge and leads to the liberation of man.